

فصل ششم

عملکرد بخش تأمین مالی و بودجه در حوزه صنعت، معدن و تجارت

این فصل توسط علیرضا گرشاسبی، الهام اسماعیلی پور و مجید میرزایی
تهیه شده است.

مقدمه

نحوه تأمین مالی و تهیه بودجه اجرایی لازم برای انجام فعالیت‌های صنعتی در حال حاضر به عنوان یکی از مهمترین چالش‌های پیش روی کشور مطرح می‌باشد به نحوی که فعالیت‌های بنگاه‌های صنعتی را با مشکل مواجه ساخته است. شیوه‌های مختلف تأمین مالی شامل تأمین مالی داخلی و خارجی یا ترکیبی از این دو نوع است. تعیین ساختار بهینه سرمایه برای کاهش هزینه‌های تأمین مالی در راستای افزایش فعالیت‌های عملیاتی و خلق ارزش برای بنگاه است. با این حال همچنان ساختار بهینه‌ای برای تأمین مالی در کشور متصور نیست و بخش عمده‌ای از تأمین مالی برای بنگاه‌های اقتصادی از طریق استقراض از بانک صورت می‌گیرد و همچنان سایر روش‌های تأمین مالی همچون بازار سرمایه و سرمایه‌گذاری خارجی نقش کم‌رنگی را در این موضوع دارند. در این فصل به صورت تفصیلی به بررسی تأمین مالی در بخش صنعت از طریق بانک، بازار سرمایه، بودجه و تأمین مالی خارجی شامل سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی پرداخته شده است.

۱-۶. تأمین مالی از طریق بانک

۱-۱-۶. تسهیلات اعطایی به بخش صنعت و معدن

در سال ۱۳۹۴ تسهیلات اعطایی به تمامی بخش‌های اقتصادی معادل ۴۱۷۳ هزار میلیارد ریال بوده که از این مقدار، سهم تسهیلات پرداختی در قالب سرمایه در گردش مبلغ ۲۶۳۴٫۳ هزار میلیارد ریال (معادل ۶۳٫۱ درصد کل تسهیلات پرداختی)

برآورد شده است. این مقدار در مقایسه با سال ۱۳۹۳ معادل ۲۷,۲ درصد افزایش داشته است.

تسهیلات پرداختی بابت تأمین سرمایه در گردش به بخش صنعت و معدن و بخش خدمات بیشترین سهم را در میان بخش‌های مختلف اقتصادی دارد. حدود ۸۲,۲ درصد از کل تسهیلات پرداختی به بخش صنعت و معدن در قالب تأمین سرمایه در گردش بوده است که این مقدار مویده تخصیص ۳۸,۱ درصد از منابع تخصیص یافته به سرمایه در گردش تمام بخش‌های اقتصادی است. در این خصوص بانک مرکزی به منظور هدایت منابع سیستم بانکی به سمت تسهیلات کوتاه‌مدت در گردش، سپرده‌گذاری بلندمدت بیش از یکساله را در بانک‌ها ممنوع کرد و توانست از این طریق امکان ارایه تسهیلات کوتاه‌مدت را برای تأمین سرمایه در گردش فراهم آورد.

از مجموع اعتبارات پرداخت شده به بخش صنعت و معدن ۸۲/۲ درصد در ارتباط با سرمایه در گردش و ۶,۸ درصد نیز به ایجاد واحدهای صنعتی و معدنی اختصاص دارد. این امر نشان می‌دهد که سهم بسیار پایینی از منابع جهت توسعه سرمایه‌گذاری‌های جدید به کار گرفته شده است. بخش مسکن و ساختمان با اختصاص سهم ۱۹,۸ درصدی بیشترین تسهیلات ایجاد را به خود اختصاص داده است.

بخش صنعت و معدن در سال ۱۳۹۴ معادل ۲۹,۲ درصد از کل اعتبارات نظام بانکی را به خود اختصاص داده است. این رقم ۲ درصد کمتر از سهم این بخش از اعتبارات در سال ۱۳۹۳ است. این در حالی است که سهم بخش خدمات (۳۸,۲ درصد) در سال ۱۳۹۴ حدود ۹ درصد بیشتر از بخش صنعت و معدن بوده است و حتی در قیاس با سال ۱۳۹۳ نیز سهم خدمات ۱/۶ واحد درصد بیشتر شده است (چنانچه سهم بازرگانی به بخش خدمات اضافه شود مشخص می‌شود تقریباً نیمی از اعتبارات کشور در اختیار خدمات و بازرگانی قرار گرفته است).

جدول ۱-۶. حجم و سهم سرمایه در گردش از جمع تسهیلات پرداختی

نظام بانکی به بخش

بخش	واحد	۱۳۹۳		۱۳۹۴		درصد تغییرات	
		مقدار	جمع تسهیلات پرداختی	مقدار	جمع تسهیلات پرداختی	سرمایه در گردش	تسهیلات پرداختی
کشاورزی	میلیارد ریال	۱۵۹,۸	۲۵۵,۸	۲۳۸,۹	۳۵۲,۲	۴۹,۵	۳۷,۷
	سهم درصد	۶۲,۵	-	۶۷,۸	-	-	-
صنعت و معدن	میلیارد ریال	۸۶۱,۵	۱۰۶۴,۹	۱۰۰۲,۷	۱۲۱۹,۴	۱۶,۴	۱۴,۵
	سهم درصد	۸۰,۹	-	۸۲,۲	-	-	-
مسکن و ساختمان	میلیارد ریال	۸۵,۵	۴۰۴,۴	۸۶,۴	۴۳۱,۱	۱,۱	۶,۶
	سهم درصد	۲۱,۲	-	۲۰,۱	-	-	-
بازرگانی	میلیارد ریال	۲۶۸,۹	۴۳۳,۰۷	۴۰۲,۳	۵۷۰,۴	۴۹,۶	۳۱,۷
	سهم درصد	۶۲,۱	-	۷۰,۵	-	-	-
خدمات	میلیارد ریال	۶۹۰,۵	۱۲۴۸	۹۰۲,۷	۱۵۹۸,۳	۳۰,۷	۲۸,۱
	سهم درصد	۵۵,۳	-	۵۶,۵	-	-	-
متفرقه	میلیارد ریال	۴۲۲۳	۷۷۷۷	۱,۰۱	۱,۶	۹۹,۹۸-	۹۹,۹۸-
	سهم درصد	۵۴,۳	-	۶۳,۱	-	-	-
کل بخش ها	میلیارد ریال	۲۰۷۰,۷	۳۴۱۴	۲۶۳۴,۲	۴۱۷۳,۲	۲۷,۲۱	۲۲,۲۴
	سهم درصد	۶۰,۷	-	۶۳,۱	-	-	-

ماخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

تخصیص سهم ۲۹/۲ درصدی از اعتبارات نظام بانکی در حالی است که بخشی از این اعتبارات که بنگاه‌های صنعتی و معدنی دریافت می‌کنند، در قالب امهال و استمهال

بدهی‌های پیشین است و اعتبار جدیدی را از این محل برای آن‌ها ایفاء نمی‌نماید (در واقع برای برخی از واحدها صرفاً جابه‌جایی ارقام مالی در حساب‌های بانکی رخ می‌دهد و اعتبارات بانکی، پول جدیدی برای آن‌ها ایجاد نمی‌کند). اهمیت موضوع از آن جهت است که از مجموع ۳۷۱۲۰ بنگاه‌های فعال در شهرک‌های صنعتی تعداد ۷۰۸۵ واحد غیرفعال هستند و ۷۱ درصد از مشکلات این واحدهای غیرفعال نیز مرتبط با کمبود نقدینگی است^۱ لذا این واحدهای تولیدی نیازمند اعتبارات جدید هستند تا بتوانند فعالیت خود را مجدد راه‌اندازی نمایند.

جدول ۶-۲. حجم و سهم تسهیلات پرداختی نظام بانکی

به بخش صنعت و معدن و خدمات

سال	۱۳۹۳	۱۳۹۴
کل اعتبارات پرداخت شده نظام بانکی (میلیارد ریال)	۳۴۱۴۱۵۴	۴۱۷۳۲۳۳
اعتبارات پرداخت شده نظام بانکی به بخش صنعت و معدن (میلیارد ریال)	۱۰۶۴۹۲۴	۱۲۱۹۴۹۳
سهم صنعت و معدن از کل اعتبارات (درصد)	۳۱/۲	۲۹/۲
سهم خدمات از کل اعتبارات (درصد)	۳۶/۶	۳۸/۲

ماخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

براساس مطالعه مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در خصوص پایش محیط کسب و کار در پایان سال ۱۳۹۴ مشکل اخذ تسهیلات از نظام بانکی کشور همچنان مهمترین معضل و محدودیت پیش روی فعالان اقتصادی در تمامی بخش‌ها از جمله بخش صنعت و معدن است.

مواردی نظیر افزایش ضریب فزاینده نقدینگی، کاهش نرخ مؤثر سپرده قانونی، کاهش شکاف نرخ ارز مبادله‌ای و بازار، بهبود ترکیب پایه پولی به نفع دارائی‌های خارجی

۱. سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی (۱۳۹۴)

و تخصیص حدود ۶۷ درصد تغییر در مانده تسهیلات نظام بانکی جهت اعطای تسهیلات سرمایه در گردش واحدهای تولیدی از مهمترین دستاوردهای دولت در سه ماهه اول سال ۱۳۹۴ بوده است.

محدود شدن منابع بانکی از ناحیه افزایش نسبت مطالبات غیرجاری به کل تسهیلات در شبکه بانکی، افزایش اثر تراجمی تأمین مالی دولت از ناحیه سرجمع بدهی های بخش دولتی به بانک مرکزی، انعطاف پذیری محدود نرخ سود تسهیلات بانکی نسبت به تورم انتظاری و ضعف محرک های اعتباری طرف تقاضا (غیرفعال باقی ماندن سازوکارهای لیزینگ با اولویت کالاهای بادوام و سرمایه ای و تخصیص تسهیلات نظارت شده بانکی به خریداران کالاهای بادوام و سرمایه ای به روش اعتبار خریدار) بیانگر تحدید تأمین مالی بخش مولد و افزایش هزینه های آن می باشد.

۶-۱-۲. عملکرد بانک صنعت و معدن

در جدول (۶-۳) برخی شاخص های عملکردی بانک صنعت و معدن نشان می دهد میزان سپرده تودیع شده نزد این بانک در پایان سال ۱۳۹۴ نسبت به مدت مشابه سال قبل ۳۴ درصد افزایش یافته است. همچنین میزان تسهیلات اعطایی این بانک در سال ۱۳۹۴ نسبت به سال ۱۳۹۳ در حدود ۶۴ درصد افزایش داشته است. ارزش تسهیلات اعطایی مصوب در سال ۱۳۹۴ تنها دو درصد رشد یافته لیکن ارزش قراردادهای منعقد شده ۵۶ درصد کاهش یافته است. براین اساس ارزش قراردادهای منعقد شده به ارزش طرح های مصوب از ۷۰ درصد در سال ۱۳۹۳ به ۳۰ درصد در سال ۱۳۹۴ کاهش یافته است. گشایش اعتبارات اسنادی در سال ۱۳۹۴ نسبت به سال ۱۳۹۳ کاهش شدیدی داشته به نحوی که رشد منفی در خصوص گشایش اعتبارات اسنادی ریالی و ارزی به ترتیب برابر با ۳۹ و ۹۴ درصد اعلام شده است. همچنین ارزش مطالبات غیرجاری در سال ۱۳۹۴ نسبت به سال ۱۳۹۳ در حدود ۱۶ درصد رشد داشته است.

جدول ۳-۶. عملکرد بانک صنعت و معدن طی سال‌های ۹۴-۱۳۹۳

رشد (درصد)	۱۳۹۴	۱۳۹۳	واحد	
۳۴	۷۰	۵۳	هزار میلیارد ریال	مانده سپرده ها
-۳۹	۵	۸	هزار میلیارد ریال	گشایش اعتبارات اسنادی ریالی
-۹۴	۳۱۱	۵۴۷۰	میلیون دلار	گشایش اعتبارات اسنادی ارزی
۱۶	۲۵	۲۲	هزار میلیارد ریال	مانده مطالبات غیرجاری
۲	۱۸۶	۱۸۲	هزار میلیارد ریال	ارزش تسهیلات اعطایی مصوب
-۵۶	۵۶	۱۲۸	هزار میلیارد ریال	ارزش انعقاد قرار داد در خصوص طرح‌های مصوب
۶۴	۸۲	۵۰	هزار میلیارد ریال	تسهیلات پرداختی
	۳۰	۷۰	درصد	نسبت ارزش قراردادهای منعقد به طرح‌های مصوب

ماخذ: سایت وزارت صنعت، معدن و تجارت

کاهش اعتبارات اسنادی (بویژه ارزی) بانک صنعت و معدن به مفهوم کاهش پشتیبانی از تجارت خارجی در حوزه صنعت ارزیابی می‌شود. مانده مطالبات غیرجاری بانک صنعت و معدن همانند سایر بانک‌های کشور در سطح بالایی قرار دارد، لیکن در سال ۱۳۹۴ شرایط اندکی بهبود یافته است. در مجموع عملکرد بانک صنعت و معدن در خصوص اعطای تسهیلات، رشدی نسبتاً مناسب داشته لیکن از منظر سایر عملکردهای مالی بویژه عملکردهای مرتبط با سلامت بانکی تحولی مثبت ملاحظه نمی‌شود.

۲-۶. تحولات بودجه‌ای در بخش صنعت، معدن و تجارت

۱-۲-۶. تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

دریافتی‌های دولت از محل واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای شامل منابع حاصل از نفت و فرآورده‌های نفتی و منابع حاصل از فروش اموال منقول و غیرمنقول در سال ۱۳۹۴ معادل

۶۷۳٫۶ هزار میلیارد ریال بوده است؛ که در مقایسه با رقم مشابه سال قبل ۶٫۶ درصد افزایش نشان می‌دهد. در این سال عملکرد تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (پرداخت‌های عمرانی) ۲۷۷ هزار میلیارد ریال بود که این مقدار در مقایسه با رقم مشابه سال قبل ۷٫۵ درصد کاهش داشته است. درصد تحقق تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۴ معادل ۵۸٫۵ درصد بوده است که این امر نشان‌دهنده کاهش عملکرد دولت در فعالیت‌های عمرانی و به تبع رکود در صنایع مرتبط با این فعالیت‌ها (همچون سیمان و فولاد) است. چرا که دولت به دلیل کاهش درآمدهای نفتی و پوشش هزینه‌های جاری مجبور به کاهش میزان تملک دارایی‌های سرمایه‌ای شده و بنابراین نقش دولت به عنوان یک تقاضاکننده بزرگ برای تولیدات داخلی کم‌رنگ شده است. بر این اساس، خالص واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۴ معادل ۳۹۶٫۶ هزار میلیارد ریال بوده است.

مهم‌ترین وجه تمایز رویکردی قانون بودجه سال ۱۳۹۴ در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور که مرتبط با بخش صنعت، معدن و تجارت می‌باشد مواردی به شرح ذیل است.

افزایش سرمایه صندوق‌های تخصصی بخش صنعت و معدن (بند «ز» تبصره ۵): افزایش سرمایه دولت در صندوق ضمانت صادرات ایران، معادل ۲۰۰ میلیون دلار و صندوق‌های حمایت از توسعه صنایع الکترونیک، بیمه فعالیت‌های معدنی، توسعه و حمایت از صنایع دریایی و ضمانت سرمایه‌گذاری از صنایع کوچک هر یک به میزان ۲۵ میلیون دلار از محل وصولی اقساط حساب ذخیره ارزی در بودجه ۱۳۹۴ از جمله مواردی است که در نظر گرفته شده است.

کاهش حدود ۵۰ درصدی سهم بخش تولید (ماده ۸) از منابع ناشی از اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها (بند ب تبصره ۲۰): در اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها، سقف منابع در لایحه بودجه سال ۱۳۹۴ همانند قانون بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور، معادل ۴۸۰ هزار میلیارد ریال پیش‌بینی و برای بخش تولید رقم ۵۲ هزار میلیارد ریال در نظر گرفته شده است که این رقم در قانون بودجه سال ۱۳۹۳ کل کشور معادل ۱۰۰ هزار میلیارد ریال است. ذکر این نکته لازم است که صرف کاهش یا افزایش رقم پیشنهادی برای بخش

جدول ۴-۶. عملکرد مالی دولت در سال‌های ۹۴-۱۳۹۳

واحد: میلیارد ریال

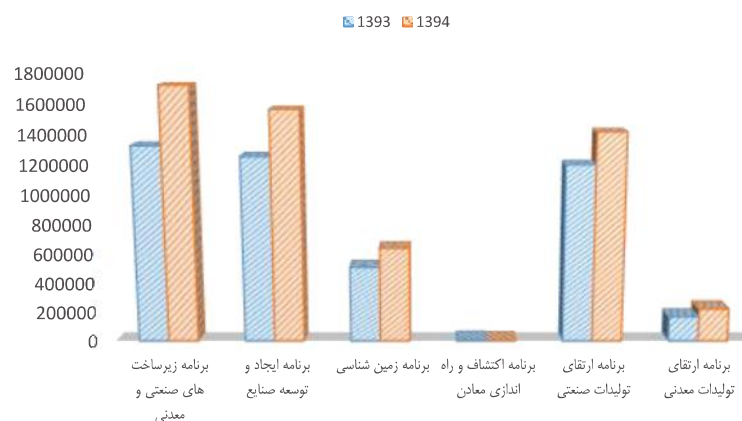
سال	درآمدهای کل	کل مالیات‌ها	سایر درآمدها	پرواخت‌های هزینه‌ای	تراز عملیاتی	کل	نفت	سایر	تملک دارایی‌های سرمایه‌ای	خالص واگذاری‌های دارایی‌های سرمایه‌ای	جمع تراز عملیاتی و سرمایه‌ای	کل واگذاری دارایی‌های مالی	تملک دارایی‌های مالی	خالص واگذاری دارایی‌های مالی
عملکرد ۱۳۹۳	۹۷۷,۶	۷۰۹,۷	۲۶۷,۹	۱۴۳۸,۳	-۴۶۰,۷	۶۳۱,۹	۶۲۹,۲	۲,۷	۲۹۹,۵	۳۳۲,۴	-۱۷۸,۳	۱۷۳,۶۷	۴۵,۴	۱۲۸,۳
مصرف ۱۳۹۴	۱۲۸۸,۵	۸۸۳,۸	۴۰۴,۶	۱۶۳۰,۲	۳۴۱,۷-	۵۵۴,۸	۵۳۷,۴	۱۷,۴	۴۷۳,۸	۹,۹	-۲۵۰,۷	۳۴۷,۰۳	۹۶,۳	۲۵۰,۷
۱۳۹۴ عملکرد	۱۱۳۳,۷	۷۹۱,۹	۳۳۱,۹	۱۷۰۶,۹	-۵۹۲,۹	۶۷۳,۶	۶۷۰,۴	۳,۲	۲۷۷	۳۹۶,۶	-۱۹۶,۳	۲۱۹,۸	۲۳,۵	۱۹۶,۳
درصد تحقق بودجه ۱۳۹۴	۸۲,۲	۸۹,۶	۸۲	۱۰۴,۷		۱۱۹,۳	۱۲۴,۷	۱۸,۴	۵۸,۵	-		-	۲۴,۴	-
درصد تغییرات عملکرد ۹۴ به ۹۳	۱۴,۹	۱۱,۶	۲۳,۹	۱۸,۷		۶,۶	۶,۵	۱۸,۵	-۷,۵	۱۹,۳		۲۶,۶	-۴۸,۲	۵۳

ماخذ: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

تولید کفایت نمی‌کند، بلکه مهم میزان اعتبارات تخصیص یافته است. برای مثال در سال ۱۳۹۲ رقم مصوب بخش تولید معادل ۲۰ هزار میلیارد ریال بود که عملاً عملکردی نداشته و مبلغی تخصیص پیدا نکرده است.

۶-۲-۲. طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای فصل صنعت و معدن

طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی فصل صنعت و معدن در قالب ۶ برنامه به مبلغ ۵/۵ هزار میلیارد ریال در سال ۱۳۹۴ مصوب شده که این مبلغ نسبت به بودجه اختصاص داده شده در سال ۱۳۹۳ حدود ۲۵ درصد افزایش داشته است.

ماخذ: قانون بودجه ۱۳۹۴

نمودار ۱-۶. تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی فصل صنعت و معدن

مطابق نمودار (۱-۶) رویکرد دولت در تخصیص اعتبار به بخش صنعت و معدن نسبت به سال ۱۳۹۳ تغییری چندانی نداشته است. بیشترین میزان اعتبار تخصیص یافته در بودجه ۱۳۹۴ متعلق به برنامه زیرساخت‌های صنعتی و معدنی بوده که نسبت به سال قبل از آن حدود ۳۰ درصد افزایش داشته است. این برنامه بیشترین درصد افزایش را نیز

در میان سرفصل‌های بخش صنعت و معدن به خود اختصاص داده است. کمترین میزان بودجه تخصیص یافته نیز مربوط به برنامه اکتشاف و راه‌اندازی معادن بوده است که نسبت به سال قبل از آن به میزان ۴۳ درصد کاهش داشته است.

جدول ۵-۶. منابع اختصاص یافته سرفصل صنعت و معدن در قانون بودجه ۱۳۹۴

بودجه مصوب ۱۳۹۳ (میلیارد ریال)	بودجه مصوب ۱۳۹۴ (میلیارد ریال)	درصد تغییرات بودجه ۹۴ نسبت به ۹۳	
۱۱۹۷	۱۴۱۴	۱۸٫۱	برنامه ارتقای تولیدات صنعتی
۷۷٫۶	۹۳٫۶	۲۰٫۶	کمک‌های فنی و اعتباری به صنایع کوچک و متوسط
۴۸۲٫۲	۵۶۶٫۷	۱۷٫۵	کمک‌های فنی و اعتباری به صنایع
۸۷٫۳	۱۰۵٫۳	۲۰٫۶	کمک به ایجاد خوشه‌های صنعتی
۵۱٫۲	۶۱٫۸	۲۰٫۷	کمک‌های فنی و اعتباری به صنایع دریایی
۱۸۸٫۹	۲۲۷٫۹	۲۰٫۶	کمک‌های فنی و اعتباری به طرح‌های صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی
۵۸٫۶	۷۰٫۷	۲۰٫۶	کمک‌های فنی و اعتباری به صنایع لبنی
۴۲۲٫۲	۵۶۷٫۸	۳۴٫۵	کمک‌های فنی و اعتباری برای ایجاد و توسعه مجتمع‌های تولیدی صادرات‌گرا در سواحل جاسک - گواتر
۱۳۲۱	۱۷۱۷	۳۰٫۰	برنامه زیرساخت‌های صنعتی و معدنی
۵۲۹۰	۳۰۰۰	-۴۳٫۳	برنامه اکتشاف و راه‌اندازی معادن
۱۲۵۱	۱۵۶۱	۲۴٫۷	برنامه ایجاد و توسعه صنایع
۱۶۴	۲۱۹	۳۳٫۵	برنامه ارتقای تولیدات معدنی
۱۶۴	۲۱۹٫۹	۳۴٫۱	کمک‌های فنی و اعتباری به طرح‌های معدنی غیردولتی
۵۰۷٫۶	۶۳۸٫۴	۲۵٫۸	برنامه زمین‌شناسی

ماخذ: جداول کلان قانون بودجه ۱۳۹۴ کل کشور

۶-۲-۳. کمک‌های فنی و اعتباری به بخش صنعت و معدن

کمک‌های فنی و اعتباری جهت تحرک بخشی به اقتصاد کشور برای صنایع کوچک و متوسط، صنایع دریایی، صنایع لبنی، طرح‌های معدنی غیردولتی در بودجه سنواتی در نظر گرفته می‌شود.^۱ میزان بودجه تخصیص یافته به مصوب در سال ۱۳۹۴ معادل ۳۱ درصد و رشد بودجه تخصیصی در سال ۱۳۹۴ نسبت به سال ۱۳۹۳ برابر با ۲۱- درصد بوده است. در بخش اعتبارات ردیف‌های متفرقه نیز موضوع ایجاد زیرساخت‌های معدنی در راستای اجرایی شدن احکام قانون معادن، توسعه طرح‌های اکتشافی بخش معدن، تقویت صندوق‌های توسعه‌ای بخش و تقویت بخش نظارت و زیرساخت‌های آزمایشگاهی سازمان ملی استاندارد مورد تاکید قرار گرفته است.

جدول ۶-۶. عملکرد کلی طرح کمک‌های فنی و اعتباری به صنایع کوچک

رشد بودجه تخصیصی نسبت به سال قبل (درصد)	رشد بودجه تخصیصی نسبت به سال قبل (درصد)	بودجه تخصیصی به مصوب (درصد)	بودجه تخصیصی (میلیارد ریال)	بودجه مصوب (میلیارد ریال)	
-۱۹	-۳۳	۴۶	۳۷	۸۰	۱۳۹۳
-۲۱	۱۷	۳۱	۲۹	۹۴	۱۳۹۴

ماخذ: سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی.

کاهش بودجه تخصیصی در طرح کمک به نوسازی و تجدید ساختار صنایع به میزان ۵۰ درصد در سال ۱۳۹۴ از عوامل افزایش تعداد واحدهای غیرفعال قلمداد می‌شود.^۲

۱. طرح کمک‌های فنی و اعتباری از سال ۱۳۷۹ در خصوص صنایع کوچک در حال اجرا است. موافقتنامه این طرح از سال ۱۳۸۴ توسط سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی عملیاتی گردیده و اعتبارات تخصیصی در این خصوص در قالب یارانه سود تسهیلات و کارمزد هزینه می‌شود. منابع حاصله علاوه بر آنکه به عنوان یارانه می‌باشد غالباً به عنوان بخشی از تجهیز منابع بوده و متناسب با آن منابعی نیز توسط بانک‌های عامل برای اعطای تسهیلات مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۲. طرح کمک به نوسازی و تجدید ساختار صنایع از سال ۱۳۸۲ تاکنون در قالب برنامه‌های توسعه جهت ارتقا بهره‌وری

جدول ۶-۷. عملکرد کلی وجوه اداره شده طرح کمک به نوسازی

و تجدید ساختار صنایع

رشد بودجه تخصیصی نسبت به سال قبل (درصد)	رشد بودجه مصوب نسبت به سال قبل (درصد)	بودجه تخصیصی به مصوب (درصد)	بودجه تخصیصی (میلیارد ریال)	بودجه مصوب (میلیارد ریال)	
۳۰	-۲۲	۴۱	۱۰۹,۵	۲۶۴,۷	۱۳۹۳
-۵۰	۲۱	۱۷	۵۴,۳	۳۱۹,۳	۱۳۹۴

ماخذ: سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی.

در جدول (۶-۷) اطلاعاتی در خصوص عملکرد وجوه اداره شده طرح کمک به نوسازی و تجدید ساختار صنایع در طی سال‌های ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۴ ارایه و شاخص‌هایی پیرامون آن نیز محاسبه شده است. میزان تخصیص صورت گرفته در سال ۱۳۹۴ در این خصوص برابر با ۱۷ درصد بوده است. رشد بودجه تخصیصی در سال ۱۳۹۴ نسبت به سال ۱۳۹۳ کاهش ۵۰ درصدی را نشان می‌دهد.

۴-۲-۶. عملکرد هدفمندی طرح یارانه‌ها در بخش حمایت از تولید

در قانون بودجه سال ۱۳۹۴ منابع هدفمندی یارانه‌ها معادل ۴۸۰ هزارمیلیارد ریال از محل افزایش قیمت حامل‌های انرژی در نظر گرفته شد و این در حالی بود که مصارف این

واحدهای صنعتی و تولیدی در کشور اجرا شده است. هدف از اجرای این طرح کمک به رقابت‌پذیر کردن صنایع کشور و فضای کسب و کار، شناسایی و کمک به رفع بحران‌ها و عارضه‌های صنایع کشور و همچنین کمک به ارتقا کمی و کیفی محصولات بنگاه‌ها و افزایش بهره‌وری، بهبود توسعه ظرفیت‌های مدیریت علمی و فنی صنایع، پشتیبانی و حمایت‌های مالی، فنی و تکنولوژیکی از صنایع و توسعه همه جانبه مشاوران، مهندسان و مدیران کارآمد صنایع کشور می‌باشد. در برنامه پنجم دو پروژه ذیل این طرح تعریف و عملیاتی شده یکی پروژه «بهره‌وری یا عارضه‌یابی» که از سال ۹۱ با اهداف اصلاح و بهینه‌سازی، کاهش هزینه‌ای انرژی، افزایش بهره‌وری در کل عوامل تولید و نیز توسعه بهبود کیفیت و بازارهای داخلی و خارجی اجرایی شده و دیگری «پروژه حمایت ویژه» از طریق اعطای تسهیلات بانکی به هدف کمک به نوسازی و تجدید ساختار صنایع با پرداخت تسهیلات وجوه اداره شده برای صیانت از تولید، تثبیت و ایجاد اشتغال و کاهش آثار هدفمندکردن یارانه‌ها در واحدهای تولیدی است.

قانون معادل ۵۴۳ هزار میلیارد ریال مشخص گردید و مابقی این منابع از طریق بودجه عمومی تخصیص یافت. نکته حایز اهمیت در این خصوص کاهش بودجه تخصیصی به بخش حمایت از تولید می باشد به نحوی که بر اساس مصارف بودجه سال ۱۳۹۳ مقدار بودجه مصوب در حمایت از بخش تولید از مقدار ۱۰۰ هزار میلیارد ریال به ۵۲ هزار میلیارد در سال ۱۳۹۴ تقلیل یافت. همچنین عملکرد طرح هدفمندی یارانه ها در ۸ ماهه سال ۱۳۹۴ حدود ۴۶ هزار میلیارد ریال بوده که البته این مقدار نسبت به عملکرد سال قبل حدود ۹۴ درصد افزایش داشته است. درصد تحقق بودجه تخصیص یافته در این سال حدود ۸۸٫۵ درصد می باشد. در سال ۱۳۹۳ میزان پرداختی از این طریق به منظور حمایت از تولید معادل ۲۳/۶ هزار میلیارد ریال بوده است.

۳-۶. تأمین مالی از طریق بازار سرمایه

تأمین مالی بکارگیری نهادها و ابزارهای مالی برای هدایت سرمایه ها و پس اندازها به سمت شرکت های سرمایه پذیر متناسب با نیاز آنها و سرمایه گذاران می باشد و شامل کلیه اوراق بهادار ثبت شده نزد سازمان یا پذیرش شده در بورس می شود. بر این اساس تأسیس شرکت های سهامی عام، افزایش سرمایه، تأسیس و افزایش سرمایه نهادهای مالی، انتشار ابزار مالی، اوراق رهنی، معاملات سلف و نسیه، انواع عرضه در بورس و فرابورس از جمله انواع صندوق از مصادیق تأمین مالی تلقی می شود.

در سال ۱۳۹۴ مجموعاً ۲۷/۵ هزار میلیارد تومان تأمین مالی در بازار بورس اوراق بهادار تهران انجام شده است که در قیاس با رقم ۲۲/۹ هزار میلیارد تومان در سال ۱۳۹۳ رشدی بیش از ۲۰ درصد را نشان می دهد.

موضوع مهم، افزایش سهم بازار بدهی از کل تأمین مالی بورس در فاصله سال های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ است؛ به طوری که این سهم از ۲ درصد در سال ۱۳۹۳ به ۲۱ درصد در سال ۱۳۹۴ افزایش یافته است (علت افزایش کل تأمین مالی بازار بورس نیز همین موضوع است). اما از کل مبلغ ۵/۸ هزار میلیارد تومان تأمین مالی از طریق بازار بدهی در سال ۱۳۹۴ معادل ۴/۹ هزار میلیارد ریال مربوط به دولت و شهرداری ها است و با توجه

جذابیت مناسب اوراق دولتی، مادامی که شرایط برای توسعه صدور اوراق مشارکت شرکتی فراهم نشود، این موضوع می‌تواند نقش تزامنی برای تأمین مالی صنعتی و معدنی در بازار سهام داشته باشد.

جدول ۶-۸. تغییرات تأمین مالی از طریق بورس اوراق بهادار تهران در دوره ۹۴-۱۳۹۳

واحد: میلیارد ریال

تغییرات	۱۳۹۴	۱۳۹۳	شرح
-۱,۵	۱۰۳۶۴۲	۱۰۵۲۲۸	مطالبات و آورده نقدی
-۲۱,۲	۸۵۳۴۰	۱۰۸۲۴۴	سود انباشته، اندوخته‌ها و صرف سهام
-۱۱,۵	۱۸۸۹۸۱	۲۱۳۴۷۳	جمع
۱۳۸,۱	۲۸۳۰۲	۱۱۸۸۶	عرضه اولیه در بورس
-۳,۶	۲۱۷۲۸۳	۲۲۵۳۵۹	جمع تأمین مالی از طریق سهام
۱۴۸۰,۴	۵۸۴۷۴	۳۷۰۰	جمع تأمین مالی از طریق بدهی
۲۰,۴	۲۷۵۷۵۷	۲۲۹۰۵۹	جمع کل تأمین مالی

ماخذ: سازمان بورس و اوراق بهادار

در جدول (۶-۹) افزایش سرمایه و سرمایه جدید صنایع فعال در بورس ارایه شده است. مجموع افزایش سرمایه در این صنایع در سال ۱۳۹۴ معادل ۲۱۶,۴ میلیارد ریال بوده که نسبت به سال ۱۳۹۳ حدود ۹,۶ درصد افزایش داشته است. همچنین میزان آورده نقدی صنایع فعال در این سال نسبت به سال قبل از آن ۱۴,۱ درصد افزایش داشته است. بر این اساس مقایسه میزان افزایش سرمایه در بورس (که از طریق تقسیم سود سهام صورت می‌گیرد. سرمایه جدید شرکت‌ها (که در واقع نشان‌دهنده آورده نقدی آنها است) نشان می‌دهد که تأمین مالی این صنایع از ناحیه سرمایه جدید یا آورده نقدی انجام پذیرفته است.

جدول ۶-۹. افزایش سرمایه و سرمایه جدید صنایع بورسی ۱۳۹۳-۹۴

واحد: میلیارد ریال

سرمایه جدید	افزایش سرمایه	
۸۷۴,۱	۱۹۷,۵	۱۳۹۳
۹۹۷,۵	۲۱۶,۴	۱۳۹۴
۱۴,۱	۹,۶	درصد تغییرات

ماخذ: سازمان بورس اوراق بهادار

۳-۶. سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی

بر اساس گزارش انکتاد از جریان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در کشور، جریان سرمایه‌گذاری خارجی در ایران در سال ۲۰۱۵ نسبت به سال قبل از آن تغییر چندانی نداشته و در حدود ۲,۱ درصد میلیارد دلار اعلام شده است. این مسئله نشانگر سطح پایین جذب سرمایه‌گذاری خارجی در کشور می‌باشد. مقایسه جریان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی با سایر کشورها نیز مبین عملکرد ضعیف در این بخش می‌باشد. مقایسه بین کشورهای همسایه در جذب سرمایه‌گذاری خارجی با ایران نشان می‌دهد که در سال ۲۰۱۵ کشور ترکیه ۱۶,۵ میلیارد دلار جذب سرمایه‌گذاری خارجی داشته که حدود ۸ برابر بیشتر از ایران توانسته سرمایه جذب نماید. کشور عربستان نیز با جذب سرمایه خارجی ۸,۱ میلیارد دلاری عملکرد بهتری را نسبت به ایران تجربه کرده است.

در سال ۱۳۹۴ در هیات سرمایه‌گذاری خارجی ۳۶ طرح صنعتی، معدنی و تجاری به ارزش ۱۷۸۱ میلیون دلار تصویب شده است. بیشترین حجم سرمایه‌گذاری خارجی در طرح تولید انواع سیلیکون جامد گرید متالورژی، انواع سیلیکون جامد الکترونیک، پنل خورشیدی چند کریستالی، پنل خورشیدی تک کریستالی و سلول خورشیدی فتوولتاییک به ارزش ۱۱۸۷ میلیون دلار در استان فارس و توسط کشور آلمان انجام شده است. این طرح حدود ۶۱ درصد از کل سرمایه‌گذاری خارجی انجام شده در کشور که به تصویب هیات سرمایه‌گذاری خارجی رسیده را شامل می‌شود.

احداث مجتمع کارخانجات فولادسازی با حدود ۲۸۶ میلیون دلار در رتبه دوم قرار دارد. این طرح در استان سیستان و بلوچستان و به صورت سرمایه‌گذاری مشترک کشورهای کره جنوبی، اتریش و ژاپن انجام شده است. این سرمایه‌گذاری مشترک توسط کشورهای مورد اشاره در حدود ۱۶ درصد از کل سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۴ را به خود اختصاص داده است. براین اساس تنها دو مورد از سرمایه‌گذاری‌های انجام شده در بخش صنعت ۷۷ درصد از کل سرمایه‌گذاری‌های مصوب سال ۱۳۹۴ را شامل می‌شود. با این حال باید به این نکته توجه داشت این میزان سرمایه‌گذاری مصوب است و مقدار تحقق یافته رقمی کمتر از این مقدار خواهد بود که انتظار می‌رود به صورت تدریجی طی سال‌های اجرای پروژه به کشور وارد شود.